

СВЯТОУСПЕНСЬКА ЛАВРА В УНЕВІ

*З благословення
Преосвященного кир Венедикта,
єпископа-помічника Львівської архієпархії,
та єромонаха Теодора,
ігумена Святоуспенської Унівської Лаври*

**Монах може мати лише одну життєву мету –
нести за Ісусом хрест і здобувати святість.
*Священномученик Климентій Шептицький***

СВЯТОУСПЕНСЬКА ЛАВРА В УНЕВІ

Передмова

Серед лісистих пагорбів Гологорського масиву, що на Львівщині, саме на межі Перемишлянського і Золочівського районів, за селом Унів стоїть стародавній монастир – Святоуспенська Унівська Лавра. Тут, у центральній обителі студійського чернецтва, день у день моляться, працюють, здійснюючи монаший подвиг, близько тридцяти п'яти ченців.

Яка історія цієї монашої обителі?

Унівський монастир – один із найдавніших на Русі. Він має статус лаври, тобто великої («лаврос» у перекладі з грецької означає: широкий, велелюдний), а радше – важливої монашої спільноти. Втім тоді, коли про деякі святині навіть у часи атеїстично-комуністичної негоди говорили як про видатні історико-культурні пам'ятки, то про Унівську Лавру, яку нищили і плондрували окупанти, знали лише деякі вірні катакомбної УГКЦ.

Перш ніж переповісти історію цієї обителі, зупинімося на назві, яку має і монастир, і село, на околиці якого він розташований. Отож, щодо походження назви існують різні гадки. Ймовірно вона походить від давнього слов'янського слова «ун» – добрий, гарний, краший. Назва ця могла виникнути від назви потоку, джерела, бо у самому селі зливаються два потічки: Унівець і Добрий. Отож, мабуть, слову «ун» Унів завдячує свою назву.

Початки монашого життя

Коли ж з'явилося саме монаше життя на цих теренах? Археологічні розкопки, які від 1998 р. проводили фахівці, дають підставу стверджувати, що існування монашого життя на самій Чернечій горі в Уневі припадає на XI – XII ст. Натомість заснування монастиря біля підніжжя

Чернечої гори датоване XIV ст. Як оповідає традиція, лицар Олександр Ванько Лагодовський, що довгі роки нездужав на ноги, побачив уві сні Матір Божу, яка сказала йому: «Ідь звідси на схід сонця, там знайдеш у глибокому ярі криницю. А коли водою з тієї криниці обмиєш ноги, то одужаєш!» Виконавши цю пораду, лицар одужав. На знак подяки за зцілення Лагодовський дав обітницю спорудити на цьому місці храм у честь Богородиці. Згодом до чудесного джерела почали приходити хворі, незрячі, шукаючи оздоровлення. А Лагодовський, спорудивши храм Успення Пресвятої Богородиці, побудував ще й монастир і спровадив до нього ченців. Ймовірно, на той час, коли Лагодовський віднайшов цілюще джерело, давній монастир був зруйнований і спустошений.

Протягом XV–XVI ст. Лагодовські опікувалися обителлю, а надгробок одного з них – Олександра Ванька Лагодовського – зберігався у монастирському храмі аж до 1953 р.

Розбудова обителі

На зламі XVI – XVII ст. Унівська обитель провадила звичне монаше життя й архимандрія (статус головного, матірнього монастиря для галицьких та волинських обителей, який Унівський монастир отримав 1542 року) ставала одним із культурно-просвітницьких центрів. Так, уже в 1606 р. в Унівській Лаврі архимандрит Ісая спробував організувати друкарню. Мабуть, для праці в ній запросили з Афону відомого монаха Йоана Вишенського. А ще поповнили і розширили монастирську бібліотеку.

Для вдосконалення чернечого життя у 1601 р. до Унева запросили Єзекийла Княгиницького – ченця, який щойно повернувся з Афону. Прийнявши в Уневі схиму з іменем Йов, він одразу розпочав інтенсивно впроваджувати реформи.

Опісля він заснував скит у Карпатах поблизу села Манява. Проте Княгиницький не поривав зв'язків з Унівським монастирем та часто навідувався сюди до чудотворної ікони Пресвятої Богородиці.

Починаючи від 30-х років XVII ст., Унівська обитель переживала не найкращі часи. Мабуть, уперше після татарських набігів ченці, рятуючись від голоду, звернулися по допомогу до добрих людей. У цьому багато їм допоміг шляхтич Олександр Шептицький. Саме відтоді давній рід Шептицьких почав відігравати значну роль у житті монастиря.

1668 р. архимандритом Унівської обителі став Варлаам Шептицький, який розпочав відбудовувати монастир, знову перетворивши його на оборонну твердиню. Тоді ж відновила роботу унівська типографія, куди архимандрит запросив до праці колишнього друкаря Львівського Ставропігійного братства Дмитра Кульчицького. А вже через рік вийшла друком перша книга «Вькладъ о Церкві святой». Загалом за тридцять років існування друкарні побачило світ 28 найменувань видань релігійного змісту.

Достеменно не знаємо, скільки ченців на той час жило у монастирі, проте можемо припустити, що їх значно побільшало.

1700 р. архимандрит Варлаам Шептицький оголосив відновлення єдності з Римським престолом. Обитель тим часом жила звичним чернечим життям. У 1710 р. Київський митрополит висвятив Варлаама Шептицького на Львівського єпископа. На час смерті Варлаама, 1715 р., Унівський монастир був потужною обителлю.

Ще у 1713 р. архимандритом монастиря стає Атанасій Шептицький. За час його архимандритства наново розписали монастирський храм Успення Богородиці, а в 1730 р. встановили новий іконостас.

Монастир зажив слави великого прочанського центру, куди особливо на храмовий празник з'їжджалися тисячі паломників. Цьому сприяла коронація чудотворної Унівської ікони Богородиці, яку здійснив Атанасій уже як митрополит Київський і всієї Руси (з 1729 р.).

«Йосифінська реформа». Монастир у час закриття

Невдовзі австрійська влада спрямувала свою діяльність на ліквідацію частини монастирів. Унаслідок «Йосифінської реформи», у квітні 1790 р. старовинний Унівський монастир, який пережив татарські набіги, польсько-козацьку війну та інші негоди, внаслідок послідовної політики імператорського уряду закрили. Монастирську бібліотеку перевезли до Бучацького монастиря, а збірку стародруків та рукописів – до новоствореного на базі колишньої Єзуїтської колегії Львівського університету.

У 1806 р. імператор Франц I наказав передати колишній монастир Львівській митрополії. Але лише у 1818 р. колишню обитель, разом зі селами Унів та Якторів, остаточно передали у розпорядження тодішнього митрополита Михаїла Левицького, який спершу облаштував тут свою літню резиденцію, а згодом осів в Уневі. Тоді ж ансамбль монастиря зазнав деяких змін. Зокрема розсунули вали та засипали рови, які вже втратили своє оборонне призначення. З південного боку добудували митрополичі палати, де замешкав владика. Саме тут старенький митрополит Михаїл приймав папського посланця, який привіз йому відзнаки кардинальської гідності.

Унівська Лавра та відродження Студійського чернецтва

Монашество може переживати нелегкі часи, різні випробування, проте воно є завжди актуальним, бо, за словами Івана Павла II, «богопосвячене життя перебуває у самому серці Церкви» і «є невід'ємною частиною її життя». Отож, завжди будуть люди, які не забуватимуть «про найвище покликання – завжди перебувати з Господом».

Відродження давнього чернецтва у дусі традицій святих Отців розпочалося в Галичині наприкінці XIX ст.

Першою ластівкою віднови східного чернецтва стала спільнота юнаків, що зібралася, аби

жити однією християнською родиною, згідно з євангельськими радами. Ця громада оселилася на фільварку василіянського чину біля Христинополя (нині Червоноград). Духовним отцем цієї спільноти був ерм. Андрей Шептицький, майбутній митрополит Галицький.

Попри труднощі молоді кандидати були надзвичайно ревні у своєму покликанні. Вже 1899 р. перші три кандидати отримали чернечий одяг. Відтоді брати, згідно зі східною чернечою традицією, почали відпускати бороди.

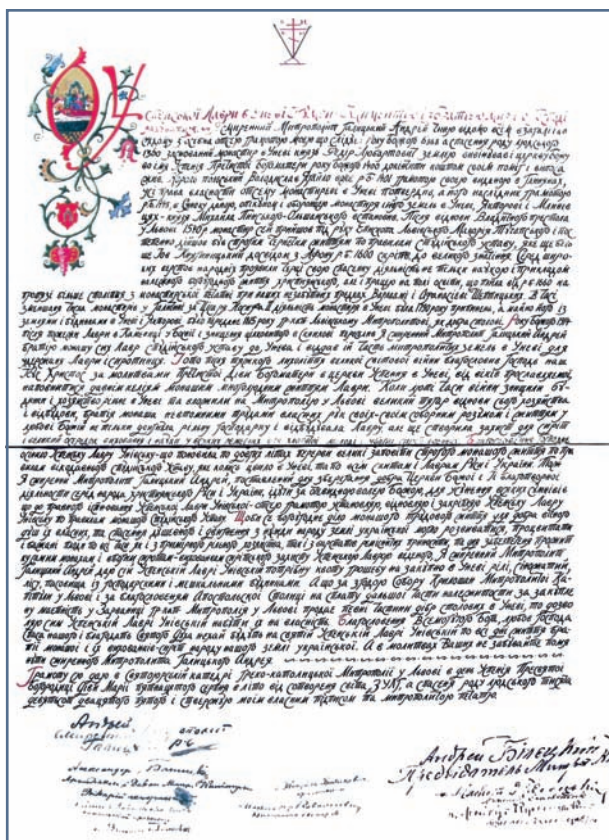
1904 р. Митрополит передав новій монашій громаді посілости у Скнилові, що біля Львова. Протягом року владика Андрей не підтримував спільноту матеріально, ані не втручався в устрій їхнього життя, випробовуючи молоді покликання. Так Митрополит переконався, що Господь благословив його задум, бо ж брати не полишили спільноти, попри те, що життя протягом цього року було вкрай важким. Тепер Митрополит з батьківською любов'ю допомагав молодим монахам.

30 жовтня 1906 р. єрархи нашої Церкви затвердили «Типікон лаври преп. Антонія Печерського», який уклад Митрополит Андрей. 24 листопада того ж року, у день пам'яті преподобного Теодора Студита, було канонічно засновано Лавру. Тоді ж уперше прийняли схиму кілька монахів. Жила новостворена спільнота строго й аскетично, втім охочих практикувати таке життя ставало щоразу більше.

Невдовзі з'явилися інші дочірні обителі. Зокрема 1909 р. у Львові постав монастир св. свцмч. Йосафата, який отримав назву «Студіон». Завданням цього монастиря стало ґрунтовне дослідження східного богослов'я та духовності.

Але всім починанням перешкодила I Світова війна, яка спалахнула у 1914 р. Лавру у Скнилові спалили. 1919 року з благословення Львівського митрополита брати перебралися до Унева, якому судилося стати коліскою і центром студійського чернецтва в УГКЦ.

1923 року Митрополит Андрей отримав від Апостольського Престолу декрет, який заохочував студійських іноків дотримуватися в богослу-

Грамота, якою Митрополит Андрей 1925 р. канонічно відновив діяльність Унівської Лаври студійського уставу.

женнях та у монашому благочесті східної традиції, усуваючи всі зміни, що закралася з плином часу. Так, оселившись в Уневі, монахи отримали всі умови для того, щоб стати тією завкаською, яка мала повертати чернецтво і Церкву до джерел християнського Сходу.

Лавра – матірня обитель студійських ченців

Відродження чернечого життя за східною традицією давалося нелегко, та попри це настав час, коли студійське монашество стало оазою не лише духовності, а також культури і просвітництва для нашого народу. В Унівській Лаврі формується бібліотека та налагоджується видання духовної літератури. У 1935 р. починає виходити

у світ часопис для монахів «Ясна путь», а через рік – «Промінчик сонця любови» – видання для мирян.

Неабияка заслуга студійських монахів у віднові і збереженні традицій українсько-візантійського сакрального мистецтва. Так, у 1937 р. знову почала діяти іконописна школа Студіону. Найважливішою роботою, яку здійснили унівські іконописці протягом 1935–1936 рр., був розпис монастирського храму Успення Пресвятої Богородиці та стін монастиря.

Під вправним керівництвом ігумена – о. Климентія Шептицького – налагодилося господарське життя Лаври: відкрили млини, кузню, фарбарню, гарбарню, столярську, кравецьку, шевську, слюсарську і бляхарську майстерні. Усюди трудилися самі брати. Окрім цього, Унівська Лавра провадила сирітський притулок, у якому діти здобували освіту і навчалися різних ремесел. Матеріальній підтримці сиротинець завдячував владичі Андрею. Не хетував монастир потребами села: збудована стараннями одного з лаврських еромонахів, тут постала читальня «Просвіти». Відновлюючи прадавні традиції, Лавра знову стає паломницьким центром.

Блаженні преподобномученики

Студійське чернецтво дало Українській Греко-Католицькій Церкві у ХХ ст. двох новомучеників: Леонтія і Климентія, яких Святіший Отець Іван Павло II під час візиту в Україну 2001 року проголосив блаженними.

Екзарх Леонтій

Леонтій (Леонід) Фьодоров, майбутній екзарх греко-католиків у Росії, народився у 1879 р. у Санкт-Петербурзі. Грунтовна богословська освіта, яку отримав Леонід, переконала його у потребі воз'єднання із Вселенською Церквою. Знайомство з Митрополитом Андреем, який став його духовним отцем, мало неабиякий вплив на духовну біографію Леоніда. Отримавши єрейські свячення, він 1912 р. вступає до сту-

дійського монастиря у Боснії. Після повернення в Росію на нього чекає арешт і заслання у Сибір. Відбувши покарання, у 1917 році о. Леонтій очолює Греко-Католицьку Церкву в Росії. Незабаром отця знову арештовують, і він зазнає поневірянь по російських в'язницях. Зрештою помирає як мученик за віру у 1935 р. Духовна зрілість о. Леонтія привела його до мучеництва та святості. Екзарх став першим мучеником серед ченців студійського уставу.

Архимандрит Климентій

Архимандрит Климентій (Казимир-Марія граф Шептицький), молодший брат Митрополита Андрея. Майже сорок років він був монахом, а понад тридцять – настоятелем та ігуменом, отож, його вплив на розвиток студійського чернецтва був вагомим.

1915 р. Климентій Шептицький стає священиком, згодом – ігуменом. Господь покликав його нести тягар проводу студійських монастирів протягом нелегкого часу як міжвоєнних, так і воєнних лихоліть. І отець гідно виконував це служіння аж до свого арешту.

Отець Климентій був високоосвіченою, ерудованою та шляхетною особою. Будучи ігуменом, а від 1944 року архимандритом монастиря, він розвивав різноманітні ділянки життя Лаври. Свщмч. Климентій засновував нові монастирі; завдяки його старанням число ченців постійно зростало. А найосновнішою його рисою було батьківське ставлення до кожного з братів, зацікавленість їхніми потребами і небайдужість до їх духовних проблем.

1947 р. о. Климентія заарештували. В його особистій справі зберігаються документи, які засвідчують його героїчну вірність Христові. Віра і відданість отця Церкві залишалися непохитними. Всі випробування: шантаж, залякування, переведення з одного місця ув'язнення в інше о. Климентій переносив як справжній Христовий воїн.

Після оголошення вироку архимандрита відправили до Москви, опісля – у Володимирську в'язницю, де він закінчив своє життя 1951 р. як мученик та ісповідник віри. Так, о. Климентій реалізував свій заклик, якийсь колись звернувши до братів: монах може мати лише одну життєву мету – нести за Ісусом хрест і здобувати святість.

Студійська Лавра за часів радянської і нацистської окупацій

Митрополит Андрей уже від 1930 р. передбачав переслідування Української Греко-Католицької Церкви, які не забарилися. «Перші совети» 1939 р., як називали цю дворічну радянську окупацію, ще не вдавалися до масових карально-репресивних заходів. Але новий уряд відразу розпорядився, щоб Лавру покинули всі молоді монахи, які становили більшість. Отож, до листопада у монастирі залишилося лише декіль-

ка священиків та старших схимонахів. А потім радянські чиновники взяли за економічну базу обителі: за лічені місяці влада зруйнувала потужне господарство Лаври; націоналізувала монастирські угіддя, пасовища та ліси. Монастир опинився на межі виживання.

Таким чином, за цей короткий час першої радянської окупації влада робила все можливе, аби монастир сам розпався чи принаймні став домом, у якому доживатимуть віку старці. Життя обителі ще на кілька років продовжив прихід німецьких окупантів.

Із приходом фашистів 1941 р. монаше життя у Лаврі частково відновилося, бо нові «господарі» не дуже втручалися у внутрішнє життя обителі. Лавра знову отримала ті приміщення (зокрема, гарбарню та господарські споруди), які радянська влада перетворила на промкомбінат. До Унева повернулася частина монахів, яких прогнали комуністи. Загалом на початку 1944 року у Лаврі було 23 єромонахи, 7 єродияконів та 76 монахів.

Як усе населення Галичини, за різних окупаційних режимів монахи Унівської Лаври переживали нелегкі часи, але попри це ченці не могли відсторонитися від страждань людей, що були поруч. Монахи переховували євреїв, яких винищували нацисти. Протягом війни стараннями студійських ченців врятовано життя численних єврейських дітей, з яких пізніше вийшли видатні постаті світової історії: Адам Даніель Ротфельд, міністр закордонних справ Польщі, Курт Левін, американський економіст, доктор Давид Кагане та інші.

Ченці Унівської Лаври не були байдужі до національно-визвольного руху (ОУН, а згодом – УПА). Не можна не згадати і про духовну опіку, яку ченці надавали повстанцям.

Унівський монастир після II Світової війни: початок випробувань

Коли у липні – жовтні 1944 р. радянські війська вдруге прийшли у Західну Україну, а у листопа-

ді 1944 р. відійшов у вічність Митрополит Андрей, над Українською Греко-Католицькою Церквою нависла загроза ліквідації. Всі розуміли: наблизилися переслідування.

Уже з 1944 р. радянська влада націоналізувала все майно Унівської Лаври. Після Львівського псевдособору 1946 р., на якому було проголошено фактичну ліквідацію УГКЦ, регулярне монаше життя у Лаврі починає занепадати. Тут проживають лише кволі та старі ченці, а згодом у приміщеннях Лаври діє інтернат для психічно неповносправних жінок.

Відразу розпочалися жорстокі розправи серед місцевого населення. Під приводом антирадянської діяльності нова влада взялася винищувати й чернецтво УГКЦ. Так, у 40-х роках ХХ ст. кількох ченців заарештували і вислали на заслання. 1947 р. заарештували в Уневі й 78-літнього архимандрита Климентія, а в приміщеннях Лаври облаштували психоневрологічний інтернат. Таким чином, до середини 50-х років радянська влада практично зруйнувала монастир: конфіскувала або знищила всі цінні речі, що зберігалися у монастирі, спалила бібліотеку, осквернила храм. Збереглися лише деякі церковні цінності, що їх переховували унівчани. Щоб затерти навіть згадки про славний колись монастир, назву села Унів перейменували на Міжгір'я. Здавалося, пам'ять про монастир кане у лету.

Лавра після закриття

Але монастир, який формально ліквідувала та зруйнувала комуністична влада, підпільно провадив своє чернече і молитовне життя. Деякі хворі чи старенькі монахи залишилися проживати тут, уже як мешканці дому інвалідів. Вони поралися по господарству, дбали про монаший цвинтар на Чернечій горі і як могли намагалися дотримати молитовне правило. Інколи до колишньої Лаври таємно приїжджали окремі еромонахи і служили літургії. У сусідніх Перемишлянах проживав еромонах Юрій Макар, майбутній архимандрит підпільної Лаври, який

іноді таємно навідувався до Унева. Він потайки вночі відправляв Служби Божі. У Львові постійно мешкав архимандрит, владика Никанор Дейнега. Він усіляко старався зберегти дух спільноти серед розсіяних монахів.

Живучи у таких умовах нової соціалістичної дійсності, все ж не забували про свою Унівську обитель і ті ченці, що виїхали за кордон чи проживали у різних містах Галичини по кілька осіб у приватних або державних помешканнях.

Серед студійських монахів, що жили за часів підпілля УГКЦ, непересічною особою був еромонах Герман Будзінський. Цей освічений і ерудований чернець, що відбув кілька арештів і ув'язнень, був одним із найвідважніших захисників зневаженої Церкви. Сьогодні ще багато хто з ченців і мирян згадують священничу ревність о. Будзінського в часи переслідування.

Особливою є також постать еромонаха Володимира (Василя Вороновського), який прорізав кризь своє життя тягар підпільного священника. Зазнавши переслідувань і арештів, він чудом уникнув ув'язнення. Донедавна цей відданий молитві старець збирав на богослуженнях тисячі вірних, випрошуючи для них у Господа дару зцілення від недуг.

Воскресення обителі

Кінець 80-х початок 90-х років ХХ ст. приніс Україні й Українській Греко-Католицькій Церкві свободу. Попри активний опір влади, розпочалася нелегка боротьба за повернення ченцям монастирського храму Успення Пресвятої Богородиці. 1991 р. повернули церкву і три келії. Отож, у навечір'я Різдва в монастирському храмі ченці відслужили першу Божественну літургію. Невдовзі районна влада була змушена повернути монастиреві всі приміщення та частину колишніх націоналізованих земель. Урешті-решт давню обитель повернули їй законним власникам, і після тривалої перерви у стінах славного монастиря знову завирувало чернече життя. Інтернат, що діяв у приміщеннях Лаври, остаточно закри-

ли у 1993 році. Відразу розпочалися ремонтно-відновлювальні роботи, котрі очолив о. ігумен Севастіян Дмитрух.

Кількість ченців в Унівській Лаврі зростала, бо сюди вступали нові кандидати, а також поверталися ті монахи, які пережили підпілля і мешкали у катакомбних монастирях. Отож, з часу переслідувань залишилося ще близько двадцяти ченців, що отримали постриг перед війною.

1993 р. в Уневі почав діяти новіціат, під опікою братів відкрили сиротинець для хлопчиків, який діяв до 2004 року. Значну увагу ченці Лаври приділяли літургійному молитовному правилу – богослуженням.

Дорога монашого покликання

Нині так само, як і в часи відновлення студійського монашества у Галичині, умови і вимоги до життя монаха залишилися незмінні. Отож, кожна особа, що хоче стати членом монашої студійської спільноти, метою свого життя має обрати святість. А святість людина здобуває тоді, коли шукає Бога і, віднайшовши Його, тісно поєднується з Ним.

Святі Отці здобували святість у своєму щоденному житті, яке ґрунтувалося на двох основних засадах: молитві й аскезі. Намагаючись успадкувати їхній досвід осягнення святості, сьгоднішні монахи поділяють добу на три рівні частини, присвячуючи кожна з них молитві, праці та відпочинку. Найважливішою у монастирі є спільна молитва – це богослуження у храмі, які впродовж доби відправляють у певному порядку: вечірня, повечер'я, північна, утрєня, часи і Божественна літургія. Згідно з давньою традицією, богослуження у студійських монастирях основним чином відбуваються церковнослов'янською мовою.

Людина, яка ступила на чернечий шлях, проходить певні щаблі впровадження у монаше життя для того, аби поступово щораз більше пізнавати особливість та глибину чернечого покликання. Тому, той, хто бажає стати монахом

на початку проходить шість місяців проби. Упродовж цього часу він може ближче ознайомитися з життям монастиря та проіннятися духом монашої спільноти. Початківців, які вчать ся жити в цілковитому послуші, чистоті й убозстві, називають послушниками.

Після успішного випробування послушник отримує перший постриг і стає архарієм, тобто початківцем монашого життя. Він зодягається у чорний підрясник. Підрясник, що його отримує новопострижений, є символом смирення та вмирання для світу. Через один рік зодягається у рясу і камілавку. Таким чином він стає рясофором. Відтоді щороку впродовж трьох наступних років чернець відновлює дані обіти.

Наступний етап – рясофорного монаха допускають до прийняття малої схими. У малій схимі чернець отримує нове ім'я. Воно знаменує початок нового життя, а саму малу схиму ще називають другим хрещенням – народженням для Божого Царства.

Останній, найвищий ступінь монашества, – прийняття великої схими. Великосхимник знову приймає нове ім'я, що знаменує народження для повнішого життя у Бозі. Великосхимник стає свідченням готовності до постійної боротьби з усім, що стає на заваді його цілковитій злуки з Богом. Тож, внутрішнє життя монаха студійського уставу, яке минає у постійному прагненні до святості, стає для світу свідченням ангельського життя, об'явленням дійсності Божого Царства.

Служіння Унівського монастиря сьогодні

Цілковито присвячуючи своє життя Богові, монах водночас стає відкритим до потреб світу, аби щедро ділитися тими дарами, якими обдарував його Господь. Тому Лавра є паломницьким центром, де вірні можуть взяти участь у богослуженнях та приступити до Таїнства Покаяння.

Праця на господарстві задля самозабезпечення спільноти унівських ченців є вже традицій-

ною засадою утримання монастиря. Так, Унівська Лавра посідає 40 га землі, з них 20 га – орної. Окрім городини, монахи вирощують жито і пшеницю, забезпечуючи монастир хлібом, який випікають упродовж усього року. Унівські брати також доглядають сад, трудяться на пасіці і на власній фермі. У Лаврі діє майстерня з виготовлення свічок, кадильного ладану та вугілля.

Одним із видів служінь студитів є пастирська опіка. В Унівській Лаврі є реколекційний будинок, в якому ченці проводять реколекції для чернецтва, священників, молоді, родин, різних релігійних спільнот.

Лавра бере участь у здійсненні різних міжнародних навчальних програм. Так, з 1995 року діє Літня богословська школа, яку організовує в Уневі Український Католицький Університет у співпраці з Інститутом східнохристиянських студій ім. А. Шептицького Університету св. Павла в Оттаві. Метою проведення цієї школи є вивчення богослов'я, яке відбувається в органічному духовному й молитовному середовищі монастиря. З 2005 року в Унівській Лаврі проходить Літня регентсько-дяківська школа, до програми якої входять музичні та літургійно-богословські студії. Цю програму зініціював Інститут Літургії УКУ з метою покращення і вдосконалення літургійного співу. Восени 2009 року в Лаврі розпочала діяльність «Школа духовності», яку проводять еромонахи і брати студійських монастирів. Метою цієї школи є поглиблення духовного життя та здобуття богословських знань.

Унікальність усіх навчальних програм, які діють в Унівській Лаврі, полягає у тому, що студії відбуваються безпосередньо у монастирі, а учасниками шкіл можуть бути вірні і монахи різних християнських конфесій та віросповідань.

В Унівській Лаврі ченці займаються іконописом. Триває праця над створенням архіву монастиря та музею. Активно діє кіностудія, побачило світ кілька аудіодисків із записами богослужень, які співає монаший хор. Періодично виходить інформаційний вісник «Унівський прочанин», що ознайомлює читача з основними подіями життя монастиря.

Стараннями монахів розпочато беатифікаційні процеси двох великих подвижників з Дори з часів підпілля УГКЦ: еромонаха Мирона Деренюка (+1976) та схиеромонаха Павла (Порфирія) Чучмана (+2001). Ці старці, будучи ісповідниками віри, впродовж усього атеїстичного лихоліття жертвовно служили Богові та ближнім, а нині за їхнім молитовним заступництвом люди досвідчують Божу любов і милосердя.

Ченці Унівської обители також духовно опікуються прочанами, які чисельно прибувають у неділі і свята, а також на великі празники Святоуспенської Лаври – празник Унівської чудотворної ікони Пресвятої Богородиці (третя неділя травня) та празник Успення Пресвятої Богородиці. Святині Лаври – чудотворне джерело, Унівська чудотворна ікона Пресвятої Богородиці, частинка Чесного Животворящего Хреста Господнього та мощі святих, копія Туринської плащаниці, Чернеча гора, де поховано багато ченців, які свято пройшли свій подвижницький, ісповідницький, шлях... А поряд із цими вже віддавна відомими святинями у Лаврі є інші святині. Це – самі монахи, які своєю молитвою і щоденною працею самі стали живими каменями Святоуспенської Лаври в Уневі.

Замість закінчення

Упродовж усієї нелегкої історії Лаври ця монаша обитель завжди була особливим місцем Божої благодаті, подвижництва і святості. Нині Унівська Лавра із статусом Ставропігійного монастиря* – одна з духовних фортець, куди звідусіль приїздять паломники, аби серед молитовного співу та особливої тиші відновити і зміцнити свої душі для плекання Божого Царства вже тут і тепер.

* Ставропігійний монастир – монастир, що підпорядкований безпосередньо Патріархові.

THE HOLY DORMITION LAVRA IN UNIV

Foreword

Among the woody hills of the Holohory ridge in Lviv Region, at the very border between Peremyshliany and Zolochiv districts, behind the village of Univ, an ancient monastery is situated; it's known as the Holy Dormition Lavra of Univ. About thirty five monks pray and work here, in the central monastery of the Studite Rule, every day leading a life of asceticism and prayer.

What is the history of this monastery?

The Univ monastery is one of the oldest monasteries in Rus'. It has the status of Lavra, i.e. of a great (Greek *lavros* means "large", "populous") or, rather, important monastic community. However, it were only some faithful of the underground Ukrainian Greek-Catholic Church who knew about this sacred place that was being ruined and plundered at the hard times of communist and atheistic domination, other similar places being at the same time mentioned as distinguished monuments of history and culture.

Before retelling the history of this monastery it would be good to dwell on the name of both the monastery and the village on the outskirts of which it is situated. There are different ideas concerning the origins of the name. It is probable that it comes from an old Slavonic word *un* that means "good", "fine", "better". The name of the village could also be derived from the name of the stream or spring since two streams, the Univets' and the Dobryj, flow together in the very village. Somehow or other, the village of Univ probably owes its name to the word *un*.

The beginning of monastic life

So, when did monastic life appear in this place? Due to archeological excavations that every summer since 1998 have been carried out there by experts, there is every reason to claim that monastic life at Chernecha (Monastic) mount in Univ was active already in the 11th-12th centuries, meanwhile the foundation of the monastery at the foot of this mount is dated 14th century. A tradition tells that the knight Oleksandr Vanko Lahodovsky who had

had sore legs for a long time had a dream about the Mother of God who told him: "Go from here to the east till you find a well in a deep ravine. When you wash your legs with the water from that well you'll be cured". The knight did what he had been told and recovered. As a sign of gratitude for the recovery, Lahodovsky made a vow to build there a church dedicated to the Mother of God. Subsequently, the sick and blind began to come to the miraculous well in search of recovery. After building the church of the Dormition of the Mother of God, Lahodovsky founded a monastery and brought monks there. It is probable that the old monastery had been destroyed and plundered before the knight found the healing well.

The family of Lahodovsky took care of the monastery in the 15th-16th centuries; the gravestone of Oleksandr Vanko Lahodovsky was kept in the monastery church till 1953.

The progress of the monastery

In the late 16th - early 17th centuries the Univ monastery lived its usual monastic life; the archimandrite's monastery (the status of the main, mother monastery for the monasteries of Galicia and Volyn obtained by the Univ monastery in 1542) was becoming one of the cultural and educational centres of the region. In 1606, the archimandrite Isaiah attempted to set up a press in Univ. Perhaps it is for working at the press that the renowned monk Ivan Vyshensky was invited from Mount Athos. The monastery library was also enriched and enlarged.

In 1601, Ezekiel Kniahynytsky, a monk who had just returned from Mount Athos, was invited to the monastery for perfection of monastic life. Taking the schema in Univ with the name of Job, he started to actively carry out reforms at once. Afterwards, he also founded a scete near the village of Maniava in the Carpathians. However, Kniahynytsky didn't cut ties with the Univ monastery and often came there to venerate the miracle-working icon of the Mother of God.

Beginning from the 1630s, the Univ monastery was going through rather hard times. Perhaps for the first

time after Tatar raids the monks, saving themselves from starvation, had to turn to good people for help. At that time, a nobleman Oleksandr Sheptytsky helped them a lot. It was then that the old family of Sheptytsky started to play an important part in the life of the monastery.

In 1668, Varlaam Sheptytsky became the archimandrite of the Univ monastery; he began to rebuild the monastery turning it into a defensive stronghold once again. The Univ press resumed working at that time too, the archimandrite having invited to the monastery Dmytro Kulchytsky, a former printer of the Lviv Stauropegian Brotherhood; just a year later the first book, *Vyklad o Tserkve sviatoj* (The Exposition of the Holy Church), was published. In general, 28 titles of books of religious content were published during the 30 years of the press functioning.

It's not known for sure how many monks lived in the monastery at that time but, presumably, their number increased.

In 1700, the archimandrite Varlaam Sheptytsky declared the renewal of unity with Rome. Meanwhile, the monastery lived its usual monastic life. In 1710, Varlaam Sheptytsky was consecrated the bishop of Lviv by the Metropolitan of Kyiv. At the time of Varlaam's death in 1715, the Univ monastery was a strong and powerful community.

In 1713, the archimandrite of the monastery became Atanasiy Sheptytsky. During the time of his being in office the monastery church of the Dormition of the Mother of God was repainted, and the new iconostasis was installed in 1730.

The monastery attained the fame of a great pilgrimage site; thousands of pilgrims arrived there especially for the patronal feast. The process was facilitated by the crowning of the Univ miracle-working icon of the Mother of God carried out by Atanasiy who became the Metropolitan of Kyiv and all Rus' in 1729.

"The Josephine reform" and the closure of the monastery

Not long after Galicia was incorporated into the Austrian Empire, the Austrian authorities aimed their activity at closing a certain part of monasteries. So, in consequence of the Josephine reform and consistent policy of the imperial government, the ancient Univ monastery that had survived Tatar raids, the Polish-Cossack war

and other hardships was closed in April of 1790. The monastery library was moved to the Buchach monastery and the collection of old printed books and manuscripts was moved to Lviv University that had just been created on the basis of the Jesuit College.

In 1806, the Emperor France I ordered that the former monastery be transferred to the possession of the Metropoly of Lviv. But only in 1818 the former monastery together with the villages of Univ and Yaktoriv was finally handed over to the then Metropolitan Mykhail Levytsky who at first made it his summer residence and then settled down in Univ. The ensemble of the monastery was somewhat changed at that time. In particular, the ramparts were pulled down and the moats were filled up since both had lost their defensive purpose. The Metropolitan's chambers were attached to the monastery from the south; it was there that the elderly Metropolitan Mykhail received the Pope's envoy who brought him the insignia of the cardinal's dignity.

The Univ Lavra and the revival of the Studite monasticism

Monasticism can go through hard times and different trials but it is always actual since, as John Paul II said, "religious life is in the very heart of the Church" and "is an integral part of its life". So, there will always be those who will never forget "of the highest vocation - to be always with God".

Revival of the old kind of monasticism in the spirit of the traditions of the holy Fathers has started in the late 19th century.

The "first swallow" of this revival of Eastern monasticism was a community of young men who came together to live as a single Christian family in accordance with the Gospel counsels. This community settled down at a homestead owned by the Basilian monks near Khrystynopil (now Chervonohrad). The spiritual father of the community was the hieromonk Andrey Sheptytsky future Metropolitan of Halych.

In spite of hardships, the young candidates were very zealous in their vocation. The first three of them received monastic clothes in 1899. From here on, according to the Eastern monastic tradition, the brethren began to grow beards.

In 1904, the Metropolitan handed over to the new community an estate property at Sknyliv near Lviv. Du-

ring a year he neither supported the community with funds nor intervened in their inner way of life having put the young vocations on trial. The Metropolitan thus received evidence that the Lord blessed his idea since no one of the brethren had left the community despite a lot of hardships they had to go through during the year. Now the Metropolitan supported the young monks in the spirit of paternal love.

On October 30, 1906, the hierarchy of our Church approved "The Typicon of the Lavra of Ven. Anthony of the Caves", composed by the Metropolitan Andrey. On November 24 of the same year, on the feast of St. Theodore the Studite, the Lavra was canonically founded and a few monks took the schema for the first time. The newly created community lived a severe and ascetic life; however, more and more people wanted to practice this way of life too.

A few filial communities didn't take long to appear. In particular, the monastery of the holy hieromartyr Josaphat that was given the name of the Studion was founded in Lviv in 1909. The task of this monastery consisted in a thorough study of Eastern theology and spirituality.

However, all these undertakings were broken off by the First World War that burst out in 1914. The Lavra at Sknyliv was burnt out. In 1919, with the blessing of the Metropolitan of Lviv, the brethren moved to Univ that was destined to become the cradle and centre of the Studite monasticism in the UGCC.

In 1923, the Metropolitan Andrey received a decree of the Apostolic See encouraging the Studite monks to follow the Eastern tradition in divine service and devotion eliminating all the changes that have sneaked into it with the course of time. Having settled down in Univ, the monks had all the necessary conditions to become the leaven which had to turn the monks and the whole Church back to the sources of the Christian East.

The Lavra: the mother monastery of the Studite monks

To revive monastic life according to the Eastern tradition was not an easy task but the time came when the Studite monks became an oasis of not only spirituality but also culture and education for our people. A library was built up and publishing of spiritual literature was organized in the Univ Lavra. In 1935, *Yasna put'* (The

Clear Way), a periodical for monks, started being published; a year later, *Prominchyk sotsia liubovy* (The Little Ray of the Sun of Love), a periodical for the laity, appeared.

The Studite monks have done much for renewal and preservation of the Ukrainian-Byzantine sacral art traditions. In 1937, the icon painting school of the Studion was opened again. The principal work done by the Univ icon painters in 1935-1936 was painting of the monastery church of the Dormition of the Mother of God and of the monastery walls.

Under the wise direction of the hegumen, rev. Klymentiy Sheptytsky, the economy of the Lavra improved; mills and dyeworks, a tannery, a smithy, a locksmithery and a tin-smithery, carpenter's, tailor's and shoemaker's works were opened. The brethren worked in all these places themselves. Apart from that, the Univ Lavra kept an orphanage where the children were educated and taught various crafts. The Metropolitan supported the orphanage with funds. The monastery didn't forget of the needs of the village either: due to the efforts of one of the Lavra hieromonks a *Prosvita* reading house was built there. Renewing the old tradition, the Lavra becomes a known pilgrimage site again.

Blessed hieromartyrs

In the 20th century, the Studite monks gave to the Ukrainian Greek-Catholic Church two new martyrs: Leontiy and Klymentiy who were proclaimed blessed by the Holy Father John Paul II during his visit to Ukraine in 2001.

Exarch Leontiy

Leontiy (Leonid) Fedorov, the future exarch of the Greek-Catholics of Russia, was born in St. Petersburg in 1879. A thorough theological education convinced Leonid of the necessity of reunion with the Universal Church. He got acquainted with the Metropolitan Andrey who became his spiritual father and exerted a profound influence on his spiritual biography. After admission to holy orders Leonid entered a Studite monastery in Bosnia in 1912. Having returned to Russia, he was arrested and sent into exile to Siberia. After suffering this punishment, rev. Leontiy became the head of the Greek-Catholic Church in Russia in 1917. Soon he was arrested again and, having spent long years in Russian

prisons, died in 1935 as a martyr for the faith. The ex-arch became the first martyr among the monks of the Studite rule.

Archimandrite Klymentiy

The archimandrite Klymentiy (count Kazymyr-Maria Sheptytsky) was a younger brother of the Metropolitan Andrey. He was a monk for almost forty years and a superior and hegumen for over thirty years, so his influence on the development of the Studite monasticism was strong enough.

In 1915, Klymentiy Sheptytsky was ordained priest; later he became the hegumen. Our Lord imposed on him the burden of the Studite monasteries guidance in the hard times both during the wars and in the interwar period, and he carried out this service suitably and with dignity till he was arrested.

Rev. Klymentiy was a highly educated, erudite and noble person. In his office of hegumen and (since 1944) archimandrite of the monastery, he developed various aspects of the Lavra's life and founded new monasteries; it was mainly due to his efforts that the number of monks was constantly growing. His most distinguishing feature was his paternal treatment of every one of the brethren; he always took care of their needs and never neglected their spiritual problems.

In 1947, Rev. Klymentiy was arrested. From the documents kept in his personal file we can conclude that he was heroically faithful to Christ. His faith and fidelity to the Church remained firm and steadfast. Rev. Klymentiy endured all the trials – blackmail, intimidating, frequent transfers from one prison to another – as a true warrior of Christ.

After the sentence was pronounced, the archimandrite was transported to Moscow and then to the prison in Vladimir where he passed away as a martyr and confessor of the faith in 1951. Thus Rev. Klymentiy realized his own call which he had earlier addressed to the brethren: the monk can have just one purpose in his life – to follow Christ bearing His cross and obtaining holiness.

The Studite Lavra under Soviet and Nazi occupation

As early as in 1930 the Metropolitan Andrey foresaw that the Ukrainian Greek-Catholic Church would be

persecuted; it was what really happened soon. In 1939-1941, the *first Soviets* as this two-year-long Soviet occupation was called didn't in general resort to mass repressive and punitive measures. However, the new authorities commanded immediately that the Lavra be left by all the young monks who were the majority. So, in November of 1939 there were left just several priests and elderly schemamonks. Then Soviet officials took in hand the economical basis of the monastery: the powerful economy of the Lavra was destroyed by the authorities in a few months, its grounds, pastures and woods being nationalized. The monastery found itself on the brink of survival.

In this way, during the short time of the first Soviet occupation the authorities did their utmost to make the monastery collapse by itself or turn into a house where the elder monks would live out their days. However, the life of the monastery was prolonged for several years by German occupation.

After the Nazis' coming in 1941, monastic life was partially renewed in the Lavra since the new masters didn't interfere in the inner life of the community much. The premises (in particular, the tannery and utility buildings) that had been turned by the Soviets into an integrated industrial plant were restituted to the Lavra. Some part of the monks who had been driven away by the communists came back to the monastery. At the beginning of 1944, there were 23 hieromonks, 7 hierodeacons and 76 monks in the Lavra.

As the whole population of Galicia, the monks of the Univ Lavra were going through many hardships under different occupation regimes, but in spite of this they could not stand aloof from the suffering of the people who lived nearby. The monks hid Jews who were annihilated by the Nazis. During the war, a lot of Jewish children were saved due to the efforts of the Studite monks; later some of the children grew into outstanding figures of the world history, e.g. Adam Daniel Rotfeld, the foreign minister of Poland, Kurt Levin, the American economist, Dr David Kahane, etc.

The monks of the Univ Lavra were not indifferent toward the national liberation movement (OUN, and later UPA). There must be mentioned also spiritual care that the monks provided for the insurgents.

The Univ Monastery after the Second World War: the trials begin

When in July-October of 1944 the Soviet army came to Western Ukraine for the second time and the Metropolitan Andrey passed away in November of 1944, the Ukrainian Greek-Catholic Church was threatened with liquidation. Everyone understood that persecutions were at hand.

As early as in 1944 the Soviet authorities nationalized the whole property of the Univ Lavra. After the Lviv pseudo-council of 1946 where the actual liquidation of the UGCC was declared, monastic life in the Lavra began to fall into decay. Only weak and old monks were allowed to live there; later a nursing home for mentally handicapped women was opened in the Lavra premises.

Cruel retributions among local population followed immediately. Under pretence of suppressing anti-Soviet activities the new authorities started to eliminate also the monks of the UGCC. In the 1940s, several monks were arrested and sent into exile. In 1947, the 78-year-old archimandrite Klymentiy was arrested in Univ too; then a psychoneurological nursing house was opened in the premises of the Lavra. Thus till the mid-1950s the Soviet authorities virtually destroyed the monastery: all the valuable things kept in the monastery were confiscated or annihilated, the library was burnt down, the church was violated. Only some valuables were hidden by local residents. To erase even the memories of the once famous monastery, the very village of Univ was renamed Mizhhiria (literally 'the place between mountains'). It seemed inevitable that the memory of the monastery would sink into oblivion.

The monastery after the closure

However, the monastery, nominally liquidated and ruined by the communist authorities, lived on its monastic and prayer life in the underground. Some sick or elder monks remained to live there, now as the patients of the nursing house. They took care of the household and of the monks' cemetery on Chernecha mount trying as much as they could to keep to the rule of prayer. From time to time, some hieromonks came secretly to the former Lavra and celebrated liturgies. The hieromonk Yuriy Makar, the future archimandrite of the under-

ground Lavra, lived in the neighbouring town of Pere-myshliany; he used to come to the Lavra in secret and to celebrate Divine Service in the nighttime. The archimandrite, bishop Nykanor Deyneha lived in Lviv. He did his best to keep the spirit of community alive among the scattered monks.

Nevertheless, though living in the circumstances of "new socialist reality", the monks who lived in different towns of Galicia in groups of several persons in both private and state houses didn't forget of their Univ monastery; the same can be said also of those who went abroad.

An outstanding figure among the Studite monks during the time of the underground was the hieromonk Herman Budzinsky. This educated and erudite monk who endured several arrests and jail sentences was one of the bravest defenders of the oppressed Church. Even now a lot of monks and laymen remember the priestly zeal of Rev. Budzinsky in the times of persecutions.

A very special figure was also the hieromonk Volodymyr (Vasyl Voronovsky) who carried the burden of being an underground priest through all his life and passed away in July of 2010. Though he was persecuted and arrested he avoided a jail sentence just by a miracle. Until recently, this committed to prayer old man gathered thousands of faithful at his liturgies begging the Lord to send them the gift of recovery.

The revival of the monastery

The late 1980s – early 1990s brought freedom to Ukraine and to the Ukrainian Greek-Catholic Church. Despite stubborn resistance on the part of the authorities, difficult struggle started for the restitution of the monastery church of the Dormition of the Most Holy Mother of God to the monks. The church and three cells were restituted in 1991 and on the Christmas eve the monks celebrated the first divine liturgy in the monastery church. Soon the district authorities were forced to retribute to the monastery all the premises and a part of the once nationalized grounds. The famous ancient monastery was at last returned to its rightful owners and after a long interval it was seething with monastic life again. The nursing house that had been located in the premises of the Lavra was finally closed in 1993. Repair and renewal works directed by the hegumen Sevastian Dmytrukh started immediately.

The number of monks in the Univ Lavra was growing as new candidates entered and monks who had lived in underground monasteries came back. There remained about twenty monks who had taken their vows before the war and survived the persecutions.

A novitiate began to function in Univ in 1993 and an orphanage for boys was opened under the care of the brethren; it functioned till 2004. The monks of the Lavra also paid much attention to the rule of prayer and liturgies.

The way of monastic vocation

Conditions and demands of the monk's life have not changed since the time of the Studite monasticism revival in Galicia. Everyone who desires to enter the Studite monastic community has to set holiness as the main purpose of his life. And holiness is attained by one who seeks God and, having found Him, unites with Him closely.

Holy Fathers attained holiness in their everyday life which was based on two main principles: prayer and asceticism. Trying to inherit their experience of attaining holiness, the present day monks divide twenty four hours into three equal parts, each dedicated to prayer, work, and rest. The most important thing in the monastery is common prayer – divine services in the church celebrated in the course of twenty four hours in certain order: vespers, compline, midnight service, matins, hours and Divine Liturgy. According to the ancient tradition, divine services in the Studite monasteries are celebrated mostly in the Old Slavonic language.

One who has chosen the monastic way passes certain stages of introduction to monastic life to get gradually more and more acquainted with the particularity and depth of monastic vocation. Thus a man who wants to become a monk goes at first through a six-month-long trial. During this period he can familiarize himself with the life of the monastery and become inspired with the spirit of the monastic community. Beginners who learn to live in absolute obedience, chastity and poverty are called novices.

After a successful trial the novice takes his monastic vows for the first time and becomes an *archarius*, that is a beginner of monastic life. Now he wears a black undercassock. The undercassock given to the one who has just taken his vows symbolizes humility and death for

the world. A year later, he begins to wear a cassock and a kamelaukion becoming thus a rasophore. From that time on, he renews his vows every year in the course of the next three years.

The next stage is admission of the rasophore monk to taking the little schema. In the little schema the monk receives a new name. It symbolizes the beginning of new life; the little schema itself is also called the second baptism, i.e. the birth for the Kingdom of God.

The last, highest stage of monasticism is taking the great schema. The great schemamonk receives a new name again; it is a sign of his birth for a fuller life in God. He becomes a testimony of readiness for constant struggle with everything that prevents him from absolute unity with God. In this way, the inner life of the Studite rule monk that passes in constant yearning for holiness becomes a testimony of angelic life, an announcement of the reality of the Kingdom of God for the world.

The present day mission of the Univ monastery

Devoting his life entirely to God, the monk becomes at the same time open to the needs of the world to share generously the gifts God has given him. That's why the Lavra is a pilgrimage site where faithful can take part in divine services and approach the sacrament of reconciliation.

To work for the sake of self-sufficiency of the community has become a traditional principle of the monastery maintenance. The Univ Lavra owns 40 hectares of ground, including 20 hectares of arable lands. Apart from vegetables, the monks grow rye and wheat, thus providing the monastery with bread that is baked all the year round. The Univ brethren also take care of an orchard and work at the bee-garden and on their own farm. A workshop where candles, thurible incense and charcoal are produced also functions in the Lavra.

One of the ministries of the Studite monks is pastoral care. In the Univ Lavra, there is a retreat house where the monks organize retreats for the religious, priests, youth, families, various religious communities.

The Lavra takes part in carrying out various international educational programs. The Summer Theological School organized by Ukrainian Catholic University in cooperation with the Metropolitan Andrey Sheptytsky

Institute of Eastern Christian Studies (Saint Paul University in Ottawa, Canada) functions since 1995. The purpose of this school is studying theology that takes place in the organic spiritual and prayerful environment of the monastery. Since 2005, the summer school for pre-centors and deacons is organized in the Univ Lavra; its program includes musical, liturgical and theological studies. The program was initiated by the UCU Liturgical institute with the purpose of improving liturgical singing and its perfection. In autumn of 2009, the *School of Spirituality* under the guidance of hieromonks and brethren of the Studite monasteries was opened in the Lavra; its purpose is to make spiritual life and acquiring theological knowledge more profound.

The uniqueness of all educational programs organized in the Univ Lavra has to do with the fact that the studies take place in the monastery and faithful and religious belonging to different Christian denominations can participate in them.

The monks of the Univ Lavra are also engaged in icon painting. An archive of the monastery and a museum are being created in Univ. A film studio functions in the monastery, a few audio discs were issued with the records of divine services sung by the monks' choir. The information bulletin *Univskyj prochanyyn* (The Univ Pilgrim) telling readers about the main events of the monastery life comes out regularly.

Processes of beatification of two great zealots of Dora from the times of the underground UGCC, the hieromonk Myron Dereniuk (d. 1976) and the schema hieromonk Pavlo (Porfyriy) Chuchman (d. 2001), were initiated due to the efforts of the brethren. These elders served self-sacrificingly God and their neighbours du-

ring the hard times under the atheistic regime, and now one can experience God's love and mercy through their prayerful intercession.

The monks of the Univ monastery also provide spiritual care for the pilgrims arriving in great numbers on Sundays and feasts as well as on the great feasts of the Holy Dormition Lavra - the feast of the Univ miracle-working icon of the Most Holy Mother of God (third Sunday of May) and the feast of the Dormition of the Most Holy Mother of God. The Lavra's sacred objects are the miracle-working spring, the Univ miracle-working icon of the Most Holy Mother of God, a particle of the Life-giving Cross of our Lord and relics of saints, a copy of the Shroud of Turin, Chernecha mount where many monks are buried who walked piously their way of zealots and confessors... And beside these sacred objects that have been known for years and years there are also other sacred objects in Univ, the monks themselves who due to their prayers and everyday work have become living stones that form the Holy Dormition Lavra in Univ.

Instead of a conclusion

In the course of the whole difficult history of the Lavra, this monastery has always been a special place of God's grace, zeal and holiness. Now, the Univ Lavra that has the status of a Stauropegian monastery is one of the spiritual strongholds where thousands of pilgrims arrive from everywhere to renew and strengthen their souls amidst prayerful singing and a particular silence so that to foster the Kingdom of God here and now.

**ЧЕРНЕЧЕ ЖИТТЯ
В УНЕВІ XI–XVII ст.**

І ЧЕРНЕЧА ГОРА В УНЕВІ І

Насипний оборонний вал Унівського городища IX-X ст. Сучасний вигляд, 2009 р.

Залишки фундаментів спаленого дерев'яного храму, XIV ст.

Предмети, знайдені на Чернечій горі

Фрагмент ручного срібного хреста, близько XIII ст.

Нагрудний золотий хрест і мідний медальйон, близько XIV ст.

Керамічна кахля ручної роботи, XIV-XV ст.

Розчищення
надмогильної
плити

Напівземляні келії,
XIII-XIV ст.

Надмогильний хрест XVII ст.
з давнього кладовища

І УНІВСЬКИЙ МОНАСТИР ХVІ-ХVІІ СТ. І

Залишки в'їзної брами монастиря,
ХVІ-ХVІІ ст.

Переріз оборонного валу

Порохова гармата ХVІ-ХVІІ ст.
та кам'яна бомба, віднайдені під час
розкопок в'їзної брами

Середньовічні надмогильні плити

«...раба Божія
отроковиця ... яко
злч ... изь...
берьшина в уневі
святого
Спаса. року
Божія 166?. мая д[ня] 7

Марциніян Сосновскій
Сын Іосіфовскій
От людій злих поражен
Тут умер і положон.
В монастирі Уневі
Місяця апрілія 8 дня
Року 1645 Господнія»

«... Раба Божія отроковиця
козач в Уневі святого Спаса
року Божія 1660 мая 27»

Галерея (XVI-XVII ст.). Сучасний вигляд

**УНІВСЬКИЙ МОНАСТИР
XVII-XIX ст.**

УНІВСЬКІ АРХИМАНДРИТИ

Єпископ
Варлаам Шептицький.
1647-1715 рр.

Митрополит
Атанасій Шептицький.
1686-1746 рр.

«Ця брама була збудована ревністю і гарячим бажанням найсвітлішого, найвидатнішого і вельми шанованого пана нашого Атанасія на Шептицах Шептицького, архієпископа і митрополита всієї Русі, єпископа львівського, галицького і кам'янецького: Києво-Печерського і Унівського архимандрита, року Божого 1734, 25 [липня]?»

Герб митрополита
Атанасія Шептицького
на контрфорсі храму

Літургікон. Унів, 1733 р.

Стародруки
Унівської
друкарні

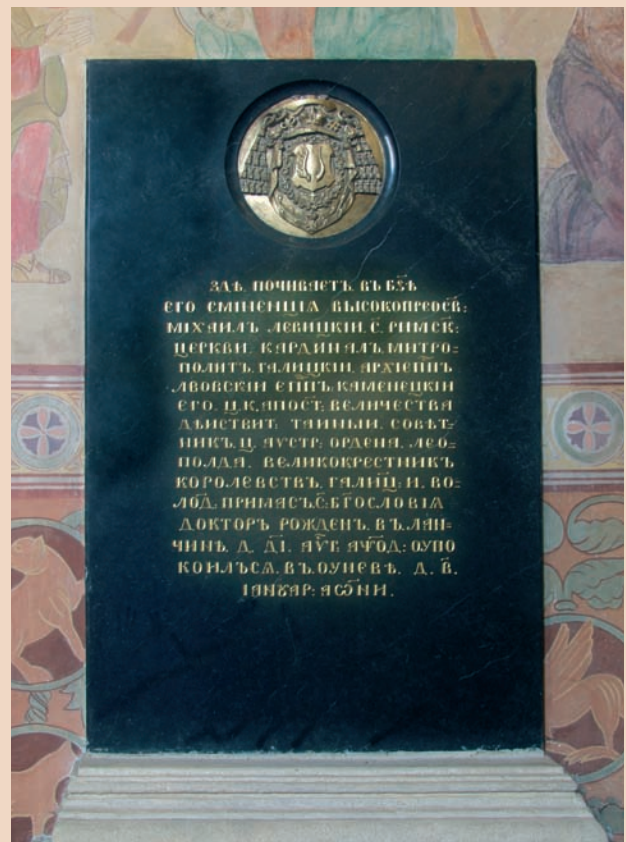

Антимінс
із підписом
єпископа
Варлаама
Шептицького,
1700 р.

| ГАЛИЦЬКІ МИТРОПОЛИТИ, ЩО ПЕРЕБУВАЛИ В УНЕВІ |

Митрополит
 Михайло Левицький (1774–1858)

Надгробна плита митрополита
 Михайла Левицького у храмі
 Успення Пресвятої Богородиці

Митрополит
Сильвестр Сембратович (1836-1898)

Пам'ятний камінь на місці,
де любив відпочивати
митрополит Сембратович

**БРАТИ ШЕПТИЦЬКІ І
ВІДНОВА ЧЕРНЕЦТВА В ҮНЕВІ**

Митрополит Андрей Шептицький, 1925 р.

Климентій Шептицький, ігумен Унівської Лаври (з 1944 р. - архимандрит), 1930-ті роки

Відбудова Унівської Лаври, 1925 р.

Внутрішнє подвір'я Лаври, 1930-ті роки

Стінопис, 1935 р.

Вихованці сиротинця з монахами Унівської Лаври, 1927 р.

Монахи виходять з храму, 1930-ті роки

Братія та діти з
Митрополитом Андреем Шептицьким
та з ігуменом Климентієм Шептицьким
в Уневі, 1930-ті роки.

Запрестольна чудотворна ікона
Пресвятої Богородиці,
фото до 1939 р.

Брати Шептицькі
з монахами Лаври,
1926 р.

Єрд. Филотей (Филип Коць)

Єрм. Мирон (Михайло Деренюк)

Братія Святоуспенської Унівської Лаври з архимандритом Андреем Шептицьким та з ігуменом Климентієм Шептицьким в Уневі. Фото 1930-ті роки

Трапезна Унівської Лаври. На чолі сидить ігумен Климентій, 1936 р.

Празник Успення,
1930-ті роки

Братія з ігуменом
Климентієм
Шептицьким
в Уневі, фото
поч. 1930-х років

Монахи в Уневі

Богоявлення Господнє.
Освятчує воду
ігумен Климентій,
1941 р.

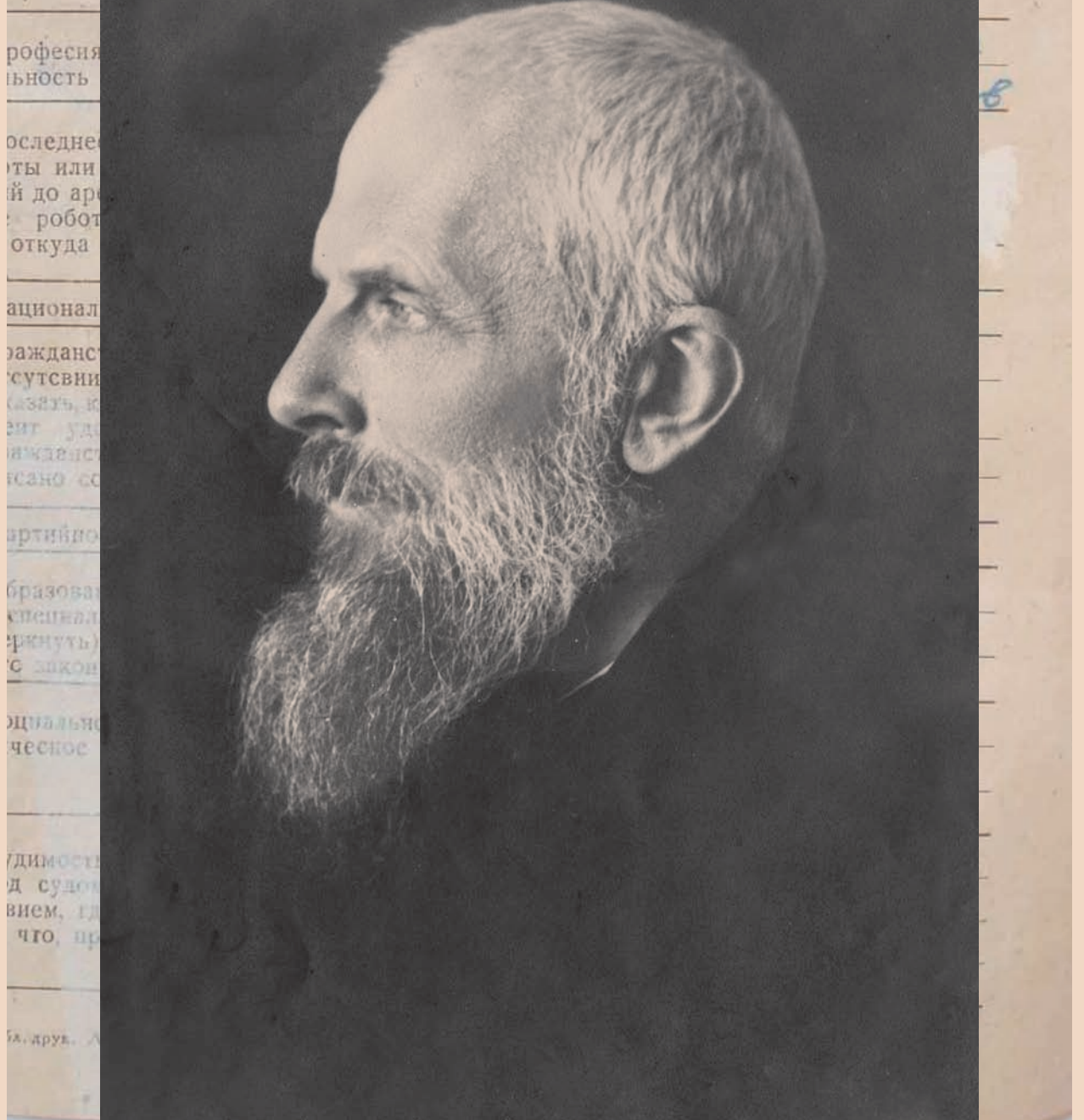

**РҮЇНА
НОВІТНЬОГО ЧАСУ**

Анкета арестованного

Фамилия, имя и отчество	Шенгунский Мелешин Иванова
Возраст и место рождения	1869 года рождения, с. Прильбы Дворовская р-на, Новгородской обл.
Постоянное место жительства (подпись)	Учебный институт

■ Лавра у час закриття, 1960 р.

Психоневрологічний інтернат у стінах Лаври

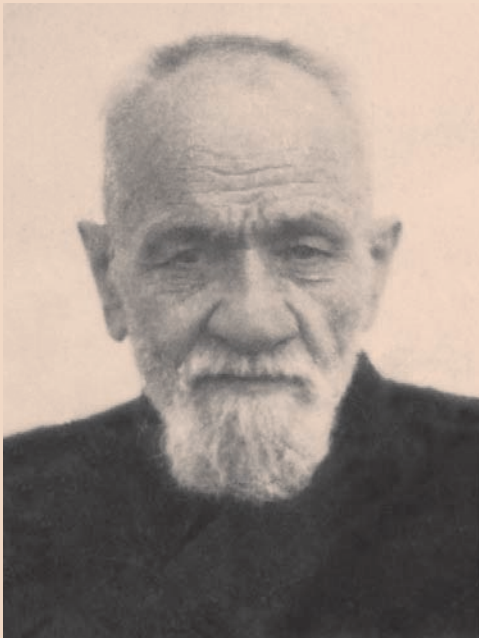

Мешканці інтернату навпроти митрополичих палат, 1960-ті роки

Залишки розбитого пам'ятного хреста з території Лаври

| ВИДАТНІ ПОСТАТІ ПІДПІЛЬНОЇ ЦЕРКВИ |

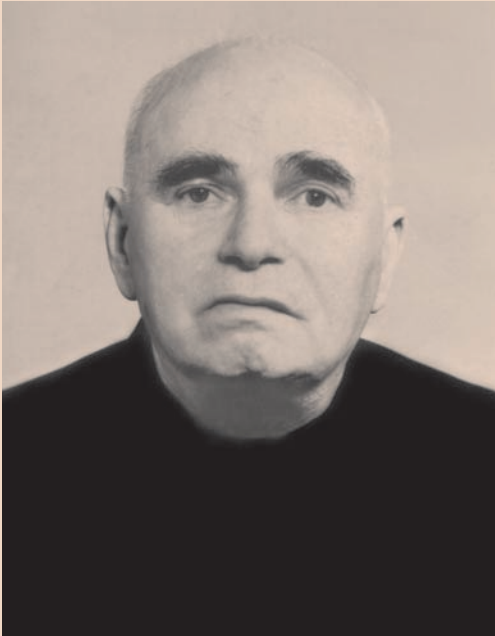

Єрм. Іларіон Денишук (1872-1959). Перший настоятель монахів студійського уставу

Архимандрит кир Юрій, † 1990 р.

Єрм. Мирон (Деренюк) з дітьми, 60-70-ті роки XX ст.

Архимандрит кир Ніканор,
† 1982 р.

Отець Йосиф Шестюк (1894-1978), ігумен
підпільної Лаври та в'язень сибірських
таборів

Кир Юліан Вороновський,
архимандрит з 1990 р.

ВІДРОДЖЕННЯ УНІВСЬКОЇ ЛАВРИ

Храмовий празник 1989 р. Доступ до джерела перекрили представники влади

Лавра початку 1990-х років

Повернення

Інтер'єр монастирського храму, 1993 р.

Повернення Унівської чудотворної ікони, 1995 р.

СЬОГОДЕННЯ

СПІЛЬНОТА

... Кожен з вас, возлюблені мої братття, нехай без спотикання і спокуси робить добро для напучення себе і свого ближнього, кожного дня являючи себе перед Богом і братами не з суперечками і згубними наріканнями, противними Богові, і не рабською пристрасністю, а послухом, тихістю і миром, без марнославства і честолюбства, без спокуси і з чистою совістю, заради самого добра, задля самої Божої заповіді, задля вашого спасіння.

Преп. Теодор Студит

Монаше життя стосовно вчинків, слів, помислів і руху має протікати в почутті серця.

Преп. Йоан Ліствичник

Ангели – світло для монахів, а монахи – світло для всіх людей.
Преп. Йоан Ліствичник

Дбайте про дари один одного – кожен-бо має щось, а чого бракує, те набуває з допомогою брата свого.

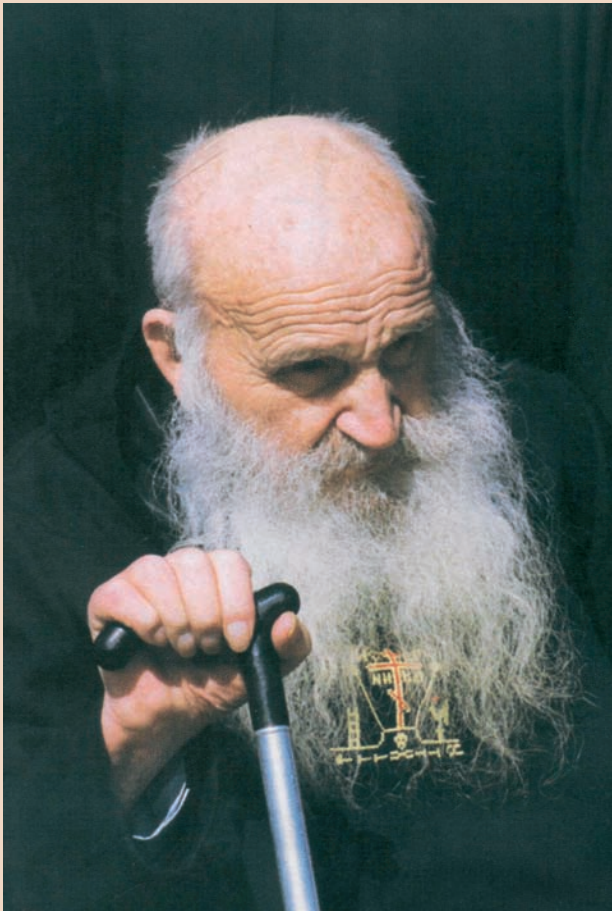
Преп. Теодор Студит

Всі ви друзі мої, всі – діти мої, всі возлюблені, всі-бо ви серце моє, розум, радість, вінець, похвала, сила, тіло моє.
Преп. Теодор Студит

Той, хто осягнув чистоту серця,
не лише пізнає суть і значення
другорядних речей,
що є після Бога, а, минувши їх,
якось бачить і самого Бога,
а це – межа благ.

Св. Максим Ісповідник

Ті, що дбають про чистоту – це ангели, що живуть на землі.
Св. Кирило Єрусалимський

СВЯТИНІ УНІВСЬКОЇ ЛАВРИ

Ніщо інше не могло бути причиною існування світу, лише Бог, що сам добрий, створив те, що корисне; сам мудрий, створив те, що прегарне; сам могутній, створив те, що велике. Так, явився Він наче мистець, що не лише знає буття всіх речей, а й поодинокі частини гармонійно поєднав та довів цілість до гармонії.

Св. Василій Великий

...**Нема** нічого сильнішого від Церкви.
 Церква - твоя надія.
 Церква - твоє спасіння.
 Церква - твій захист.
 Вона вища від неба,
 обширніша від землі...
 Тому Святе Письмо... називає
 її скелею.
 За її непорочність зве її дівою.
 За красу зве її царицею.
 За споріднення з Богом - дочкою.
 Св. Йоан Золотоустий

Унівська чудотворна ікона Пресвятої Богородиці

Той же, хто нап'ється води, якої дам йому я, -
не матиме спраги повіки.

Йо. 4, 14

Дорога ж праведних, як світло зірниці, що світить дедалі ясніше, поки день не стане повний.
Прим. 4, 18

У цьому житті ми перебуваємо, наче на дорозі, якою поспішаємо до єдиного місця відпочинку. Один у ньому вже опинився, інший щойно добігає, а ще інший поспішає, але у всіх одна мета... Всі ми підемо в ту саму путь, і всіх нас чекає та сама господа.

Св. Василій Великий

МОЛИТВА

Монастир – це дім неустанної молитви у Святому Дусі. Його мешканці, як представники Церкви, що бореться на землі, єднаються з прославленою Церквою у небі та з ангелами величають Трисвятого Бога. Величають співом спільного богослуження, поклоняються внутрішньою молитвою кожного ченця зокрема, прославляють постійною жертвою та самовідреченням монашого життя. Таким чином, з монастиря безнастанно вдень і вночі має підніматися до престолу Всевишнього фіміам молитви. У монастирі немає важнішої справи, над молитву.

Типікон, ст. 297

Тільки-но вдарить дзвін, усі ви разом, як стадо, поспішайте, ніби покликані ангелом, розмовляти з Богом, служити Йому співами і прийняти дари не тлінні й дочасні, а Божественні й вічні, які оживотворяють душі.

Преп. Теодор Студит

Монахи не повинні ніколи пропускати спільну молитву. Для братів, які не мають змоги брати участь у якому-небудь спільному правилі, ігумен призначає «келійне правило», яке кожний чернець на самоті у своїй келії проказує.

Типікон, ст. 301

Ченці, що беруть діяльну участь у хорі та у церковних богослуженнях, повинні особливо пам'ятати про святість і величність свого діла.

Типікон, ст. 303

**Безнастанним ділом і заняттям має бути
призивання всевятого і солодкого імені Ісуса...**

Інокі Каліст та Ігнатій

**Бог бачить усіх, Його ж лише той бачить,
хто під час молитви нічого більше, окрім Бога,
не бачить.**

Преп. Ілля Екдик

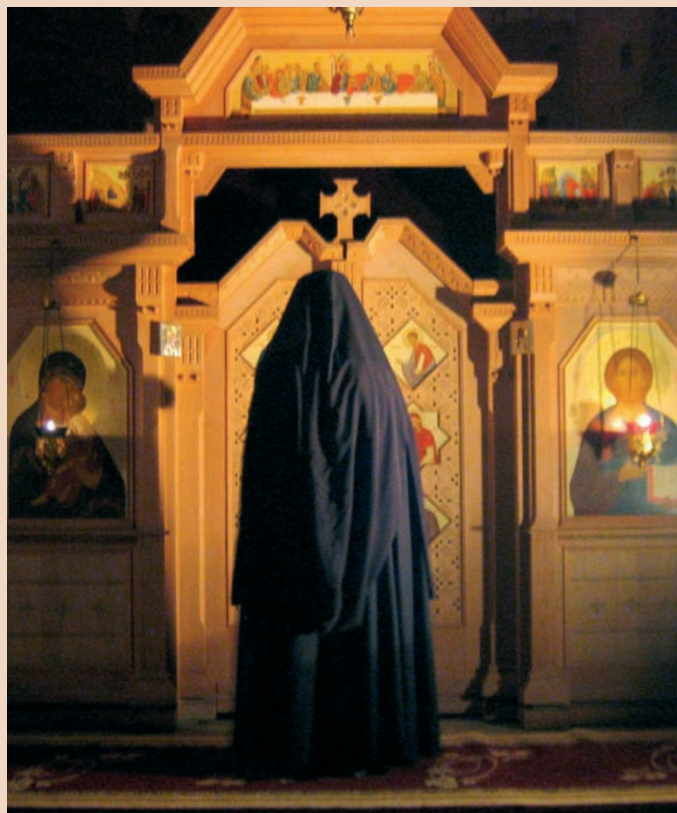

Церковну літургійну молитву мають наші браття уважати завжди найціннішим видом спільної молитви, мають нею підносити свої душі до Бога, нею кормити себе духовно і з неї зробити основу всього свого внутрішнього життя.

Типікон, ст. 298

МОНАШИЙ ПОСТРИГ

Пізнаймо, браття, силу цієї тайни, від гріха бо до батьківського дому повертається блудний син. Предобрий батько, зустрівши, цілує його, і знову дарує йому пізнання своєї слави, та готує таїнственне для вишніх сил весілля, заколовши теля вгодоване. Щоб і ми достойно жили разом з Отцем-Чоловіколюбцем, що заколов теля, і з славною жертвою – Спасом душ наших.

Стихира з Чину малої схими

Коли ігумен і брати прийшли до церкви, старець приводить того, що бажає прийняти облечини, перед ігумена...

Чин одягання ряси і камілавки

Прийми, Владико, Твого раба в Твоє спасительне ярмо... Одягни його в ризу освячення, перепояши його бедра чистотою, яви його подвижником всякої повздержливости, удосконали в ньому і в нас дарування Твоїх духовних благодатей...

Чин одягання ряси і камілавки

... Той, що бажає постригу,
не підперезаний, босий,
простоволосий...
прийшовши перед святі двері,
падає ниць і так лежить на землі,
ревно молячись в собі Господеві,
щоб простив його гріхи
та прийняв у чин каяників...
– Дигино, Бог мудрий,
як Отець, повний любові до своїх дітей,
бачачи твоє смирення
і правдиве покаяння,
як блудного сина приймає тебе,
що каєшся, і всім серцем
до Нього припадаєш.
І, нахилившись, піднімає брата,
що лежить ниць, взявши його
за праву руку.

Чин малої схими

Брат... обстригає волосся голови своєї на знак відречення від світу і того, що в світі, на знак відречення від своєї волі й від усіх тілесних похотей.

З Чину малої схими

Брат наш приймає параман, заручаючись з ангельським образом, щоб постійно пам'ятати, що взяв на себе любе ярмо Христове...
 З Чину малої схими

Віднині маєш бути світлом для світу своїм чистим і чеснотливим життям та добрими звичаями.
 З Чину малої схими

Брат прийняв заручини
ангельського образу і
зодягнувся у повний
Господній обладунок,
щоб міг перемогти усю силу
і напади начал і властей,
і володарів тьми цього віку –
духів злоби піднебесних...

З Чину малої схими

Господи, Боже наш... прийми оцього раба
Твого, що відкинув усе, згідно зі святими
Твоїми заповідями, непохитно припадаючи до
Тебе, навчи його Твоєї істини,
захисти його силою Твого Святого Духа,
щоб не міг подіяти на нього жоден лихий
підступ, подаруй йому терпеливість,
щоб міг угодити Тобі.

З Чину малої схими

Аж до старости й віку почесного, Боже,
не відкидай мене, поки не розповім
про силу Твою всьому родові майбутньому,
про могутність Твою і правду Твою, Боже...
Пс. 70, 18-19

ПРАЗНИКИ

До виховної сили Церкви належить і те, що в неділю і свята всі сходяться до храму, як діти однієї родини сходяться в домі батька. Багаті і вбогі, вчені і прості, старі й молоді через мудрий провід Церкви зближуються... Приступаючи разом до Пресвятої Євхаристії, християни вчаться вважати себе за братів та пам'ятати, що не той достойний, хто має дорожчий одяг, а той, хто достойніший в очах Всевишнього Бога.

Митрополит Андрей Шептицький

Прийдіть, пиймо пиття нове, що не з каменя неплодного чудом явлене, але нетління джерело, що з гробу, наче дощ, видало Христа, в Ньому ми утверджуємося.
З Воскресної утрени

Воскресення Твое, Христе Спасе, ангели
оспівують на небесах, і нас на землі сподоби
чистим серцем Тебе оспівувати і славити.
З Воскресної утрени

Мир нам сам Христос приносить,
 Мир нам небо днесь голосить,
 Мир той Божий всі вітаймо,
 Ласку Божу прославляймо,
 Чудо боже всіх чудес:
 Христос воскрес!

Божа благодать
з'явилася спасенна
всім людям
Тит. 2, 11

Коли в Йордані хрестився Ти, Господи, Троїчне явилось поклоніння: бо Родителя голос свідчив Тобі, возлюбленим Сином Тебе називаючи, і Дух у виді голубинім засвідчив твердість слова. Явився Ти, Христе Боже, і світ просвітив, слава Тобі.

Тропар Божоявлення

Голос Господній над водами! Бог слави заgrimів, Господь над водами многими!
Голос Господній у силі! Голос Господній у величності!
Пс. 28, 3-4

Ідімо назустріч Христовому
переображенню,
світло торжествуючи,
вірні... і кличмо: Надійшов
день Божої радості,
восходить на гору Таворську
Владика, щоб засяяти красою
свого божества.

*З тропаря передпразденства
Преображення*

ПРОЩІ

МОЛИТВА ПАЛОМНИКА

Коли апостоли Твої, Ісусе Христе, були на морі під час бурі, Ти прийшов до них і сказав: «Не бійтеся!» — і втихомирив бурю та привів їх спокійно до берега. Так, Господи, і мене бережи в моїй подорожі, будь помічником і захисником для мене перед усіма небезпеками, допомагай мені в труднощах і охороняй від усіляких негараздів, які можуть мені зустрітися в дорозі. Я передаю себе під Твій всемогутній покров, а Ти веди мене своєю всесильною рукою і приведи до щасливого завершення моєї дороги. На Твою допомогу я сподіваюся і до Тебе безперестанно буду звертати очі свої. А коли небезпека наблизиться до мене, Ти захисти мене і приведи мене до місця безпечного і землі праведної. Амінь.

Правда буде йти перед ним, і ставитиме на путі стопи свої.
Пс. 84, 14

**Хваліте Господа голосом
трубним. Хваліте Його
в псалтирі і гусях.**
Пс. 150, 3

Не всі мають однаковий намір у молитві, а один має такий намір, а другий – інший. Один молиться, щоб якщо можливо, молитва залишалася завжди в його серці; другий – щоб це перевершити; а ще інший – щоб помисли не припиняли йому молитви. Але всі моляться за те, щоб зберегтися в доброму.

Преп. Ілля Екдик

«Жертва Богові -
дух сокрушений,
серцем сокрушеним
та упокореним
Бог не погордить.»

Пс. 50, 19

Велика сила надії на Бога. Вона – неприступна огорожа, нездобута стіна, єдина допомога, тиха пристань, незнищима твердиня, непоборна зброя, нездоланна сила, що простелеє собі дорогу через непрохідні місця. Нею незброєні перемагали озброєних.
Св. Йоан Золотоустий

**Закон Твій –
світильник для ніг
моїх і світло
для стежок моїх.**
Пс. 118, 105

Випереди, Господи,
наші вчинки своїм
натхненням і підтримай
свою допомогою.
Нехай кожен молитву
й розважання починаємо
з Тобою і з Тобою
закінчуємо

**Як ми одержали
від Господа,
так ми охрещені.
Як ми охрещені,
так віримо.
Як ми віримо,
так славимо.**

Св. Василій Великий

Які гарні серця тих, що широкою любов'ю, достойною серця Павла, достойною божественного серця Спасителя, обнімають весь людський рід, всіх своїх братів!..

Блаж. Григорій Хомишин

ВАЖЛИВІ ПОДІЇ

Як не можеш бути коштовним каменем, то будь золотом!. Як не можеш бути золотом, то будь сріблом! Ти не можеш бути сонцем? Будь місяцем! А не можеш бути місяцем, то будь зорею. Не можеш бути великою зорею, то будь принаймні малою, щоб тільки на небі!

Св. Йоан Золотоустий

Блаженніший Патріарх Любомир Гузар

Надання статусу
Ставропігії
Святоуспенській
Унівській Лаврі,
2008 р.

Візит кардинала
Френсіса Джорджа
архієпископа м. Чікаго,
2008 р.

Зустріч кардинала
Леонардо Сандрі
з чернецтвом УГКЦ,
2008 р.

Візит
Адама Даніеля Ротфельда –
Міністра закордонних справ
Польщі, 2005 р.

Візит
Мелхітського Патріарха
Григорія, 2001 р.

Відвідини Катерини Ющенко,
2009 р.

Освячення храму
блаженних Климентія
і Леонтія

Посвячення
дзвону "Андрей"

Реколекції

ПРАЦЯ МОНАХІВ

Всі ви постійно працюєте, кожний у своєму послуші: одні не сплять і місяць хліб, натруджуючи руки свої біля тіста і обпікаючись біля печі; другі обкопують виноградники; треті переносять труднощі подорожей на дорогах, інші займаються рукоділлям: шиттям, переписуванням, пранням білизни; четверті в кухні чи в трапезній, чи в кузні, хтось має послух келаря. Знову ж таки – всі ви ходите на всі церковні служби... – стоїте, співаєте, молитесь, без лінощів та нарікань...

Преп. Теодор Студит

**Нехай кожен буде
як працююча бджола,
що збирає мед з квітів.**

Преп. Теодор Студит

Покажіть у своєму житті дбайливість у всьому, навіть у найменших речах.

Преп. Теодор Студит

Трудом рук твоїх
живитися будеш,
щасливий ти,
і добре тобі буде!
Пс. 127, 2

Випікання
просфорЦерковна
крамниця

Монастирська
відеостудія

Праця в архіві

Дбайте про дари один одного -
кожен-бо має щось, а чого бракує,
те набуває з допомогою брата свого.
Преп. Теодор Студит

ПАЛОМНИЦТВА

Чи ж хтось не знає, що людина – істота товариська і суспільна, а не дика й самотна? Нема речі, яка краще відповідала б нашій природі, як спільність життя, взаємна допомога і любов у людей.

Св. Василій Великий

Володимирська тюрма. Місце ув'язнення і смерті блаж. Климентія, архимандрита унівського

Рим. В українському храмі Сергія і Вахха, 2009 р.

Поклоніння мощам св. Миколая у м. Барі, 2009 р.

Біля Собору св. Петра, Ватикан, 2009 р.

ЗМІСТ

Святоуспенська Лавра в Уневі	5
The Holy Dormition Lavra in Univ	13
ЧЕРНЕЧЕ ЖИТТЯ В УНЕВІ XI-XVII ст.	21
УНІВСЬКИЙ МОНАСТИР XVII-XIX ст.	29
БРАТИ ШЕПТИЦЬКІ І ВІДНОВА ЧЕРНЕЦТВА В УНЕВІ	39
РУЇНА НОВІТНЬОГО ЧАСУ	51
ВІДРОДЖЕННЯ УНІВСЬКОЇ ЛАВРИ.....	59
СЬОГОДЕННЯ.....	65
Спільнота.....	67
Святині Унівської Лаври	75
Молитва	87
Монаший постриг.....	97
Празники	105
Прощі.....	115
Важливі події	135
Праця монахів.....	145
Паломництва	157

СВЯТОУСПЕНСЬКА ЛАВРА В УНЕВІ

Упорядкування Мирослави Лемик
Художнє оформлення Мар'яни Пелех
Верстка Юрія Пелеха
Відповідальний редактор Мирослава Лемик

Світліни: схм. Януарій (Рубцов), Ігор Табінський,
Галина Юшкевич, Роман Берест,
з архіву Святоуспенської Унівської Лаври

УДК 2.523.6(477.83)084

ББК 86.377.-6я6

С 25

ISBN 978-966-395-433-2

Святоуспенська Лавра в Уневі / Упор. Мирослави Лемик. Львів: Свічадо, 2010. 160 с.

Підписано до друку 14.12.10. Формат 84x108/16. Папір офс.
Офс. друк. Ум.-друк. арк. 17. Ум. фарбовідб. 68.
Обл.-вид. арк. 58.

ТзОВ Видавництво «Свічадо»
(Свідоцтво серії ДК №1651 від 15.01.2004)
79008, м. Львів, а/с 808, вул. Винниченка, 22.
Тел.: (032) 235-73-09, факс: (032) 240-35-08
e-mail: post@svichado.com, url: www.svichado.com

Надруковано на ПП «Р.К. Майстер-принт», типографія «Huss»
вул. Шахтарська, 5, м. Київ, 04074.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3165 від 14.04.08р.
тел. 430-15-49, 430-34-22
www.huss.com.ua
E-mail: info@huss.com.ua